

Херсон: пряма мова

Звіт за результатами соціологічного
онлайн-дослідження

Дослідження проведено БО «Фонд громади міста Херсон «Захист» в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст продукту є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Відтворення та використання будь-якої частини цього продукту в будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання або використання будь-яким іншим способом з обов'язковим посиланням на джерело.

Травень

2024

Загальна інформація про дослідження

Методологія: онлайн-опитування за інтерактивною структурованою анкетною, посилання на яку відправлялося потенційним респондентам із бази даних (дослідницької онлайн-панелі Херсонської громади). Вибірка сформована на основі демографічних показників станом на 1 січня 2022 року. За таких показників похибка дослідження не перевищує 5% з вірогідністю 0.95. У вибірці представлені як херсонці, які зараз знаходяться в громаді, так і ті, хто виїхав з Херсона після 24.02.2022 і перебуває зараз в інших областях України або за кордоном. Офіційні дані щодо міграцій херсонців наразі відсутні, тому немає можливості оцінити представленість у вибірці респондентів за цією ознакою, проте існують підстави вважати, що співвідношення у вибірці респондентів, які залишились в громаді є більшим, ніж у реальності, що може впливати на результати дослідження.

Мета дослідження: самооцінка херсонцями власних мовних практик, ставлення до мовної політики на державному, місцевому та медійному рівнях.

Обсяг вибірки: 403 респондента.

Терміни проведення польового етапу: з 1 по 18 квітня 2024 року.

Замовник дослідження: Благодійна організація «Фонд громади міста Херсон «Захист».

Виконавці дослідження:

- Олег Сінаюк (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, директор);
- Микола Гоманюк (Херсонське обласне відділення Соціологічної асоціації України, голова);
- Ігор Даниленко (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, аналітик).

Дослідницька група продовжує роботу над збільшенням та вдосконаленням онлайн-панелі мешканців Херсонської міської громади з метою її максимального наближення до показників генеральної сукупності і запрошує усіх херсонців долучитися до панелі. Це можна зробити за посиланням: <https://lemur.ua/sign-up>

Загалом можна сказати, що повномасштабне російське вторгнення суттєво вплинуло на **мовну сферу** жителів Херсонської міської громади. Херсон значно **українізувався** і не тільки декларативно, а й на рівні реальної поведінки. Хоча між підгрупою херсонців, які зараз проживають у місті, і підгрупою, яка перебуває за межами громади, є певні відмінності в оцінках мовної політики та поведінки, вони не розколюють громаду за таким важливим питанням.

Кількість жителів Херсонської міської громади, які спілкуються тільки **українською мовою**, після повномасштабного вторгнення збільшилася приблизно вдвічі, в залежності від оточення. Особливо це стосується вживання української мови **у спілкуванні з друзями** (збільшення в **4,1 рази**). І це не тільки декларації: у **72%** опитаних українська мова – це мова інтерфейсу на телефоні. Більше половини (**54%**) стали надавати перевагу українській мові в громадських місцях.

При цьому значна кількість херсонців залишається **білінгвами**. З рідними і українською, і російською мовами зараз спілкується **45%**, з друзями – **43%**, а от на роботі та в громадській місцях білінгви надають перевагу українській мові.

Херсонці виявилися достатньо вимогливими до мовної поведінки **чиновників** та **надавачів послуг**. Вони вимагають від чиновників та надавачів послуг спілкуватися на роботі виключно українською, а от у неформальному спілкуванні з херсонцями для половини респондентів допустимим є перехід на мову співрозмовника. Причому в самому Херсоні більше толерується перехід на мову співрозмовника, ніж серед респондентів, які виїхали з міста.

Більшість опитаних виявили прихильність до інтернаціоналізації як загалом українських, так і херсонських **ЗМІ**. Для **67%** респондентів бажаною є наявність іншомовної версії херсонських ЗМІ. Для **75%** з них – це англomовна версія. Ще **47%** з прихильників різномовних версій вважають, що доречно було б мати і кримськотатарську версію ЗМІ, а **30%** – що російськомовну.

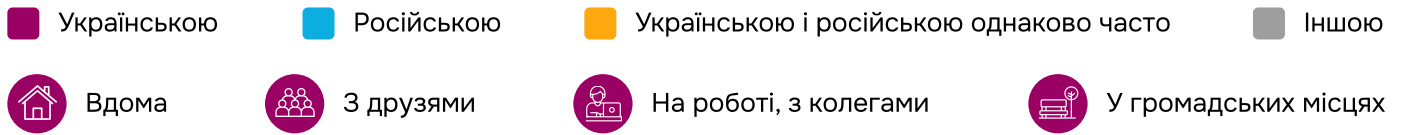
Щодо можливості **вивчення мов** національних меншин та корінних народів України, то три чверті опитаних вважає, що це має бути обов'язковим або за можливості як на національному рівні, так і на херсонському. Майже половина не робить конкретних преференцій, а ось серед прихильників окремих мов найбільшою увагою користуються кримськотатарська та польська знову-таки як на національному рівні, так і на херсонському рівнях – таких виявилася третина.

Для більшості опитаних (**65%**) написання слова «росія» з маленької літери у будь-яких випадках є однією з реакцій на російську збройну агресію. Ще для **22%** вибір величини першої літери залежить від ситуації.

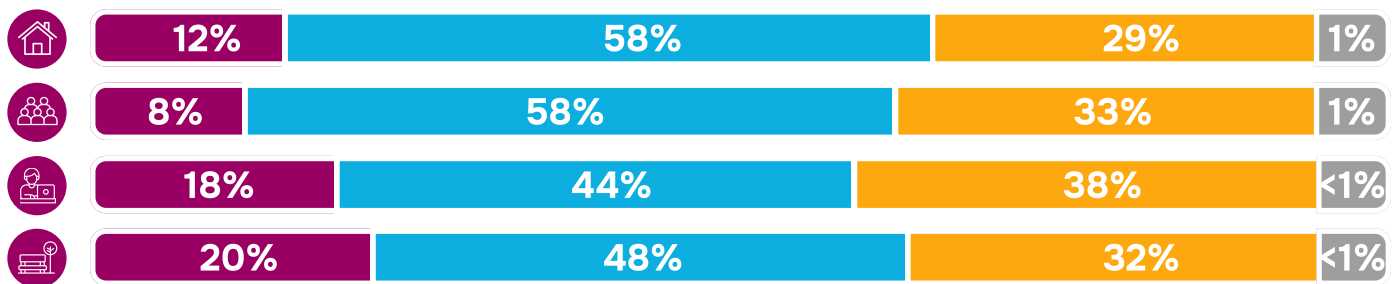
Розподіл відповідей

Мова спілкування херсонців до повномасштабного вторгнення (N=403), %

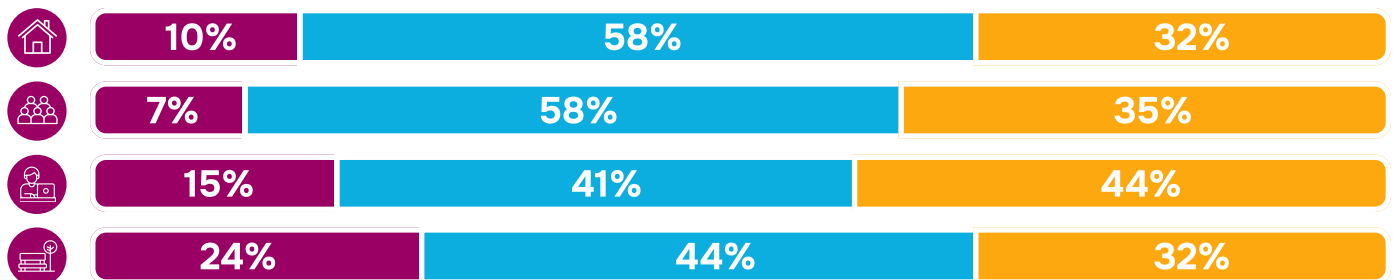
Q.: Якою мовою ви частіше спілкувались до повномасштабного вторгнення?

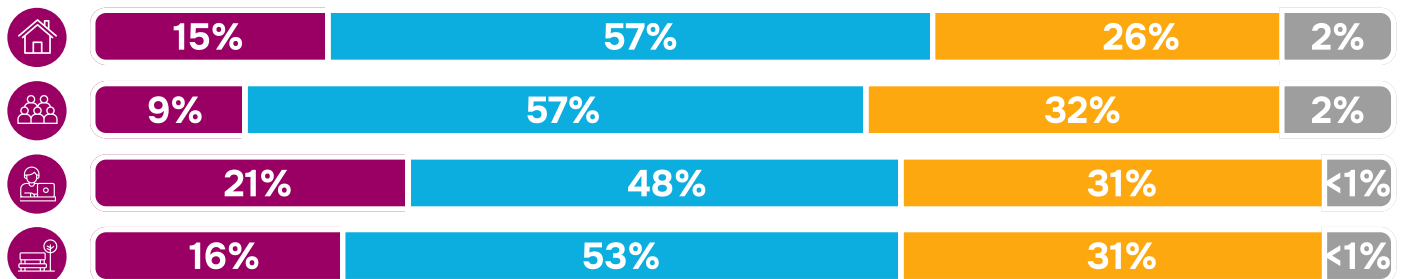
Усі опитані

Зараз у Херсоні

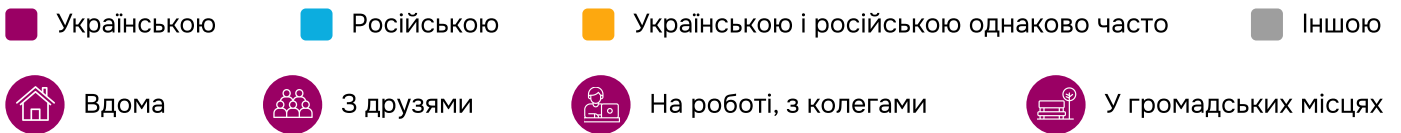

Зараз не в Херсоні

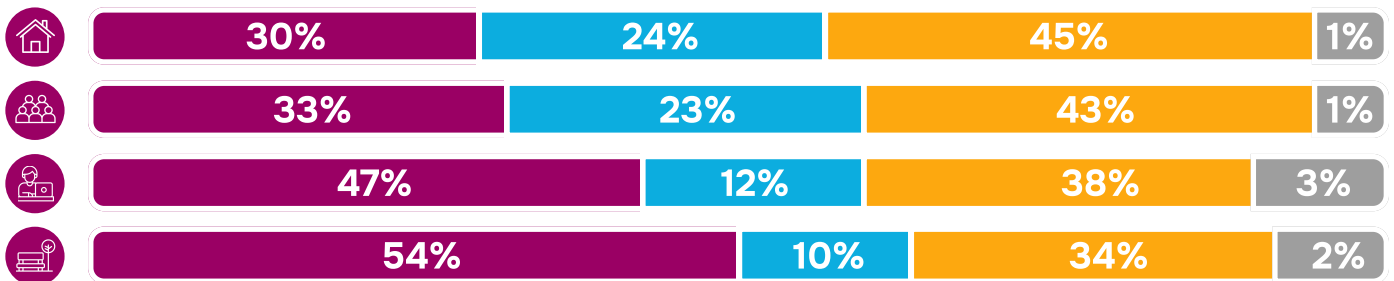

Мова спілкування херсонців після повномасштабного вторгнення (N=403), %

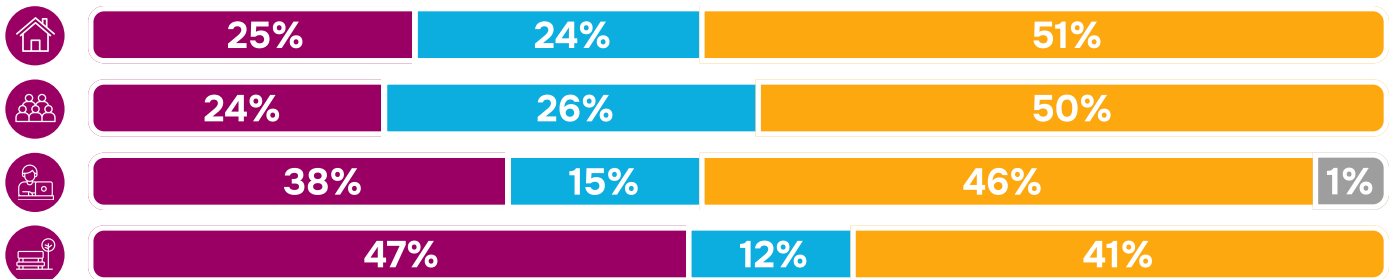
Q.: Якою мовою Ви зазвичай спілкуєтесь зараз?

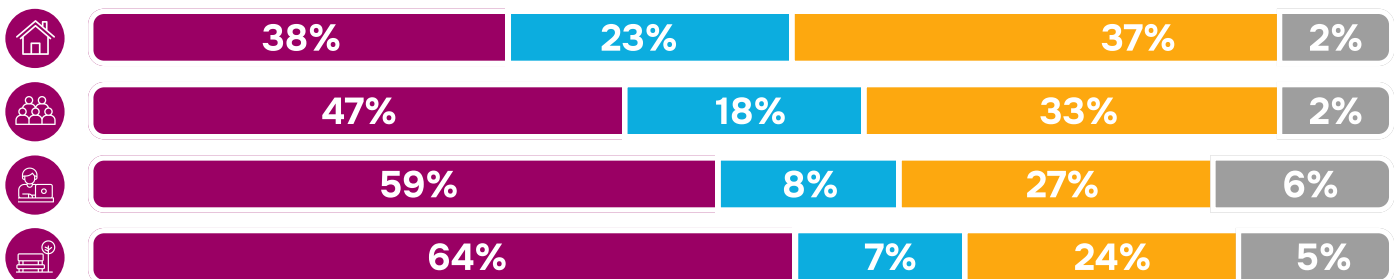
Усі опитані

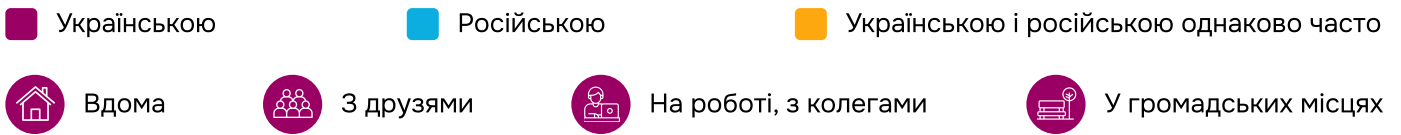
Зараз у Херсоні

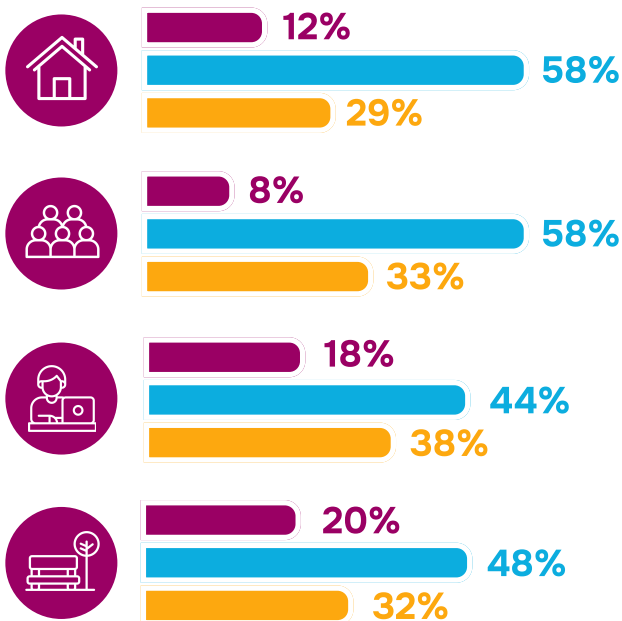
Зараз не в Херсоні

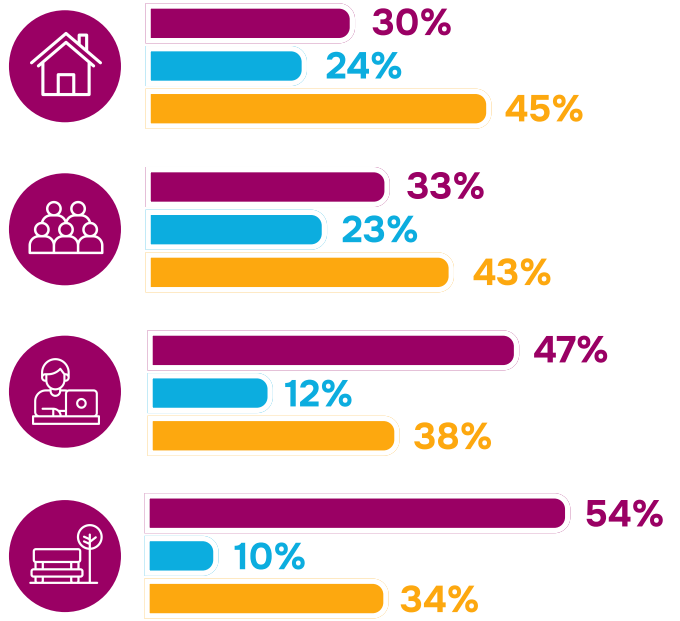
Порівняння мовних практик херсонців до 24.02.22 і зараз (N=403), %

До 24.02.2022

Зараз

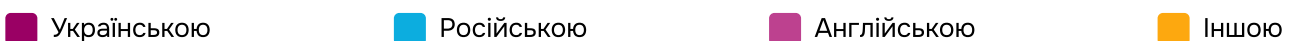
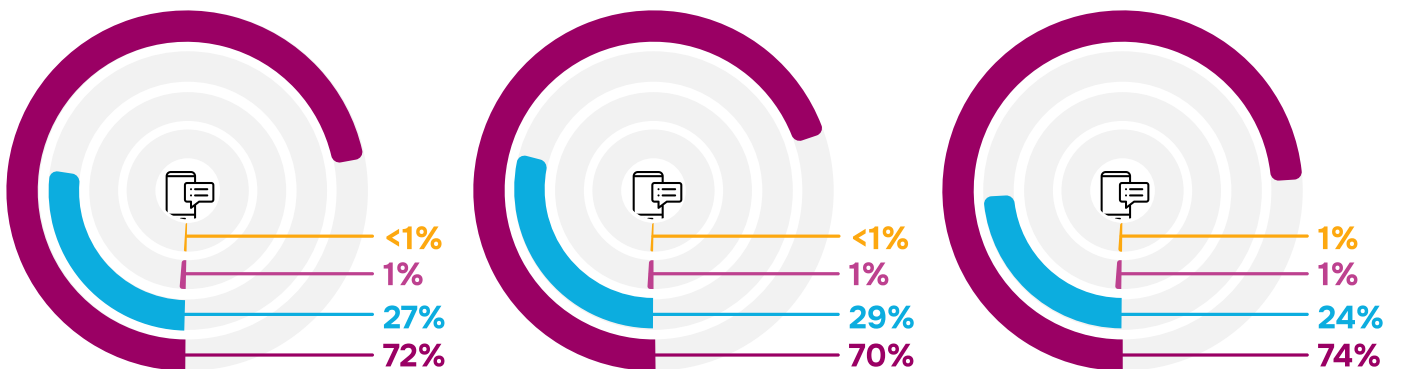
Мова інтерфейсу телефону (N=403), %

Q.: Якою мовою встановлені налаштування на вашому телефоні?

Усі опитані

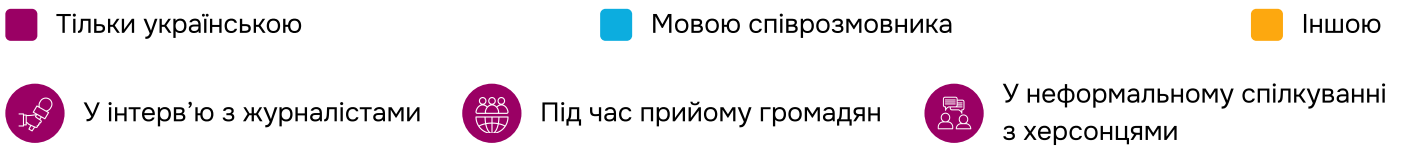
Зараз у Херсоні

Зараз не у Херсоні

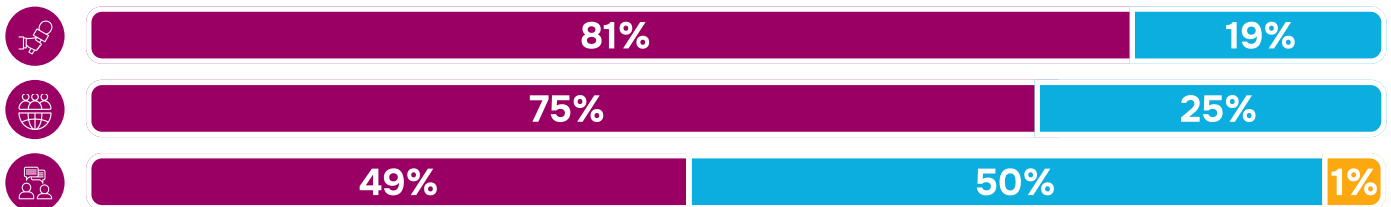

Стосунок до мовної поведінки чиновників місцевого самоврядування в Херсоні (N=403), %

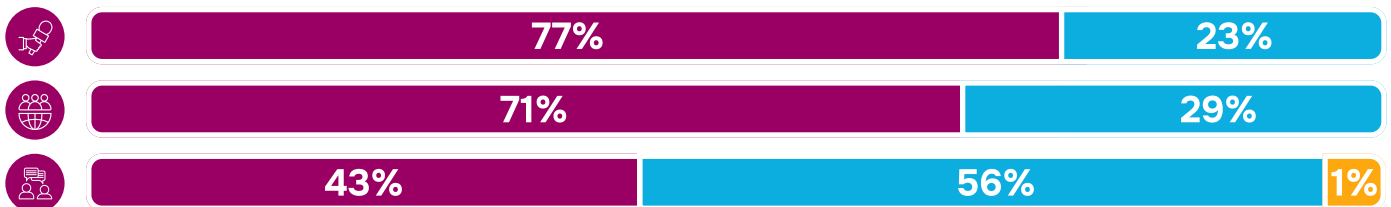
Q.: Як ви вважаєте, якою мовою мають спілкуватися державні службовці та працівники місцевого самоврядування в Херсоні?

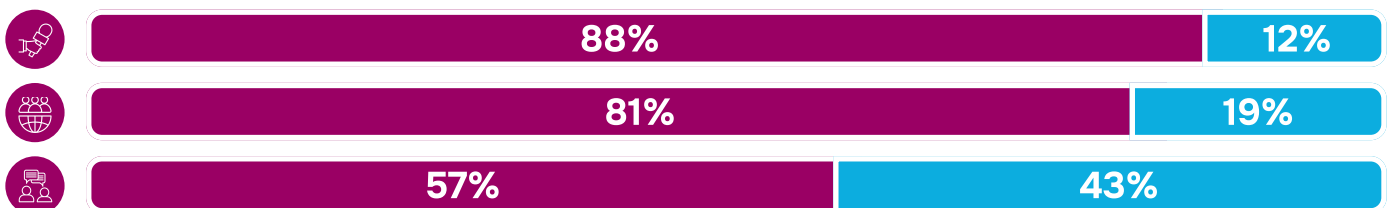
Усі опитані

Зараз у Херсоні

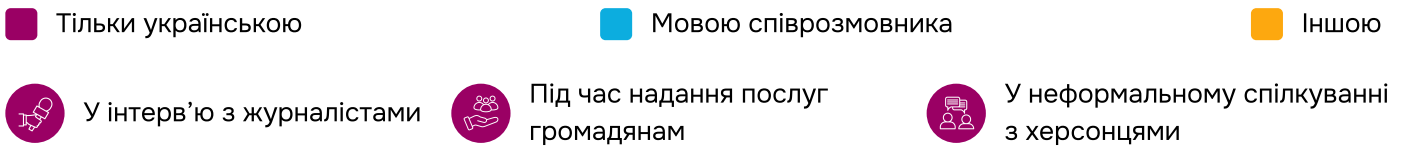
Зараз не в Херсоні

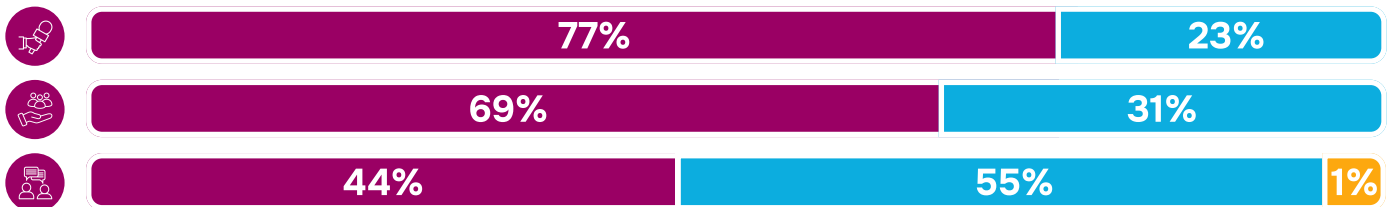

Стосунок до мовної поведінки працівників сфери послуг в Херсоні (N=403), %

Q.: Як ви вважаєте якою мовою мають спілкуватися працівники сфери послуг (магазини, банки, перукарні тощо) в Херсоні?

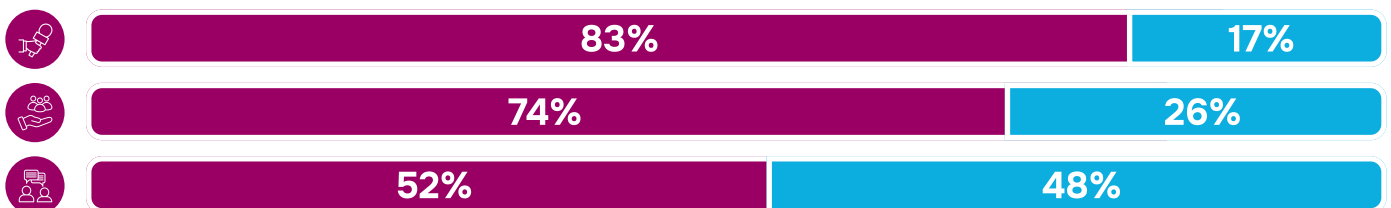
Усі опитані

Зараз у Херсоні

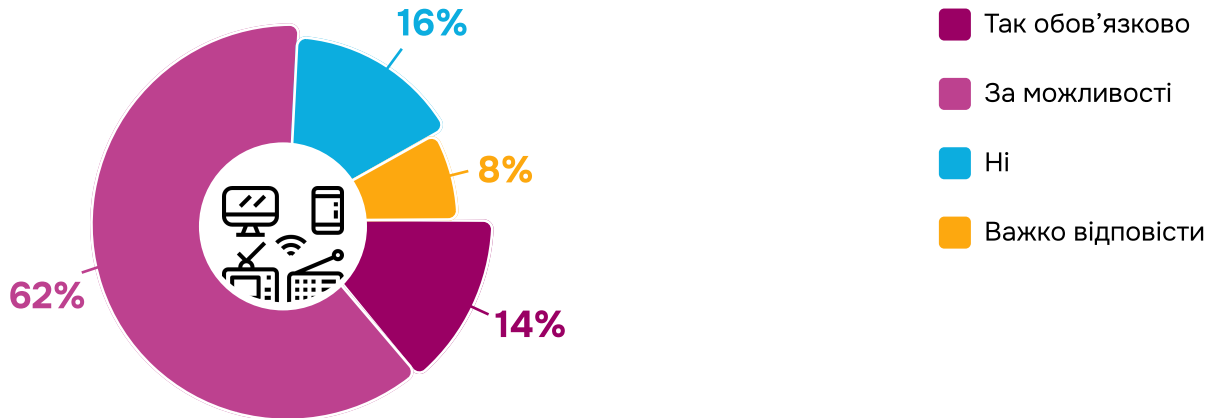

Зараз не в Херсоні

Стосунок до мовної політики українських ЗМІ (N=403), %

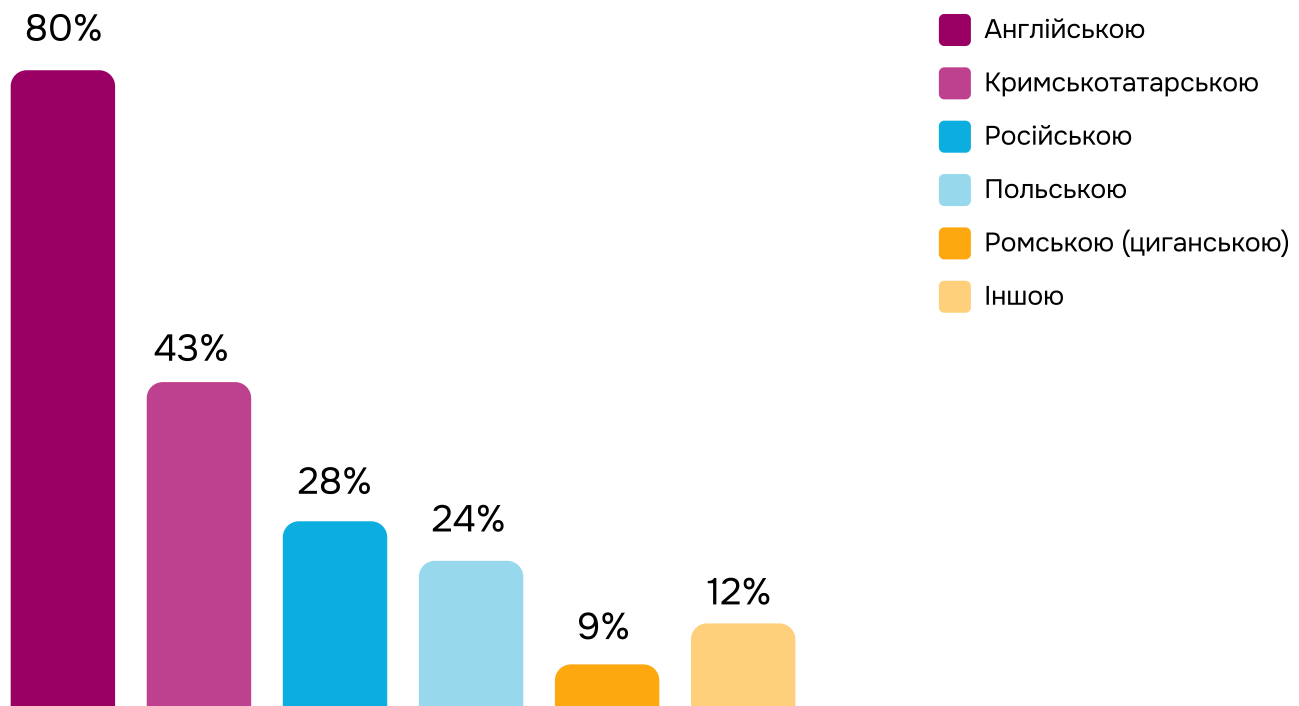
Q.: Як ви вважаєте, чи треба українським ЗМІ мати версії новин та інших матеріалів іноземними мовами чи мовами етнічних груп України?

Деталізація серед тих, хто вважає, що українським ЗМІ обов'язково або за можливості треба мати версії новин та інших матеріалів іноземними мовами чи мовами етнічних груп України (N=308), %

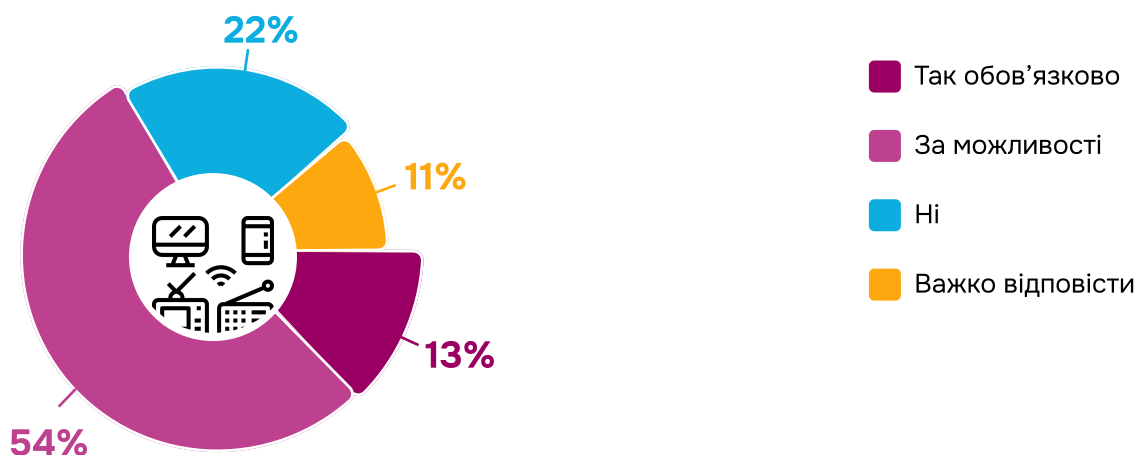
Q.: Якими саме?

Множинні відповіді

Стосунок до мовної політики херсонських ЗМІ (N=403), %

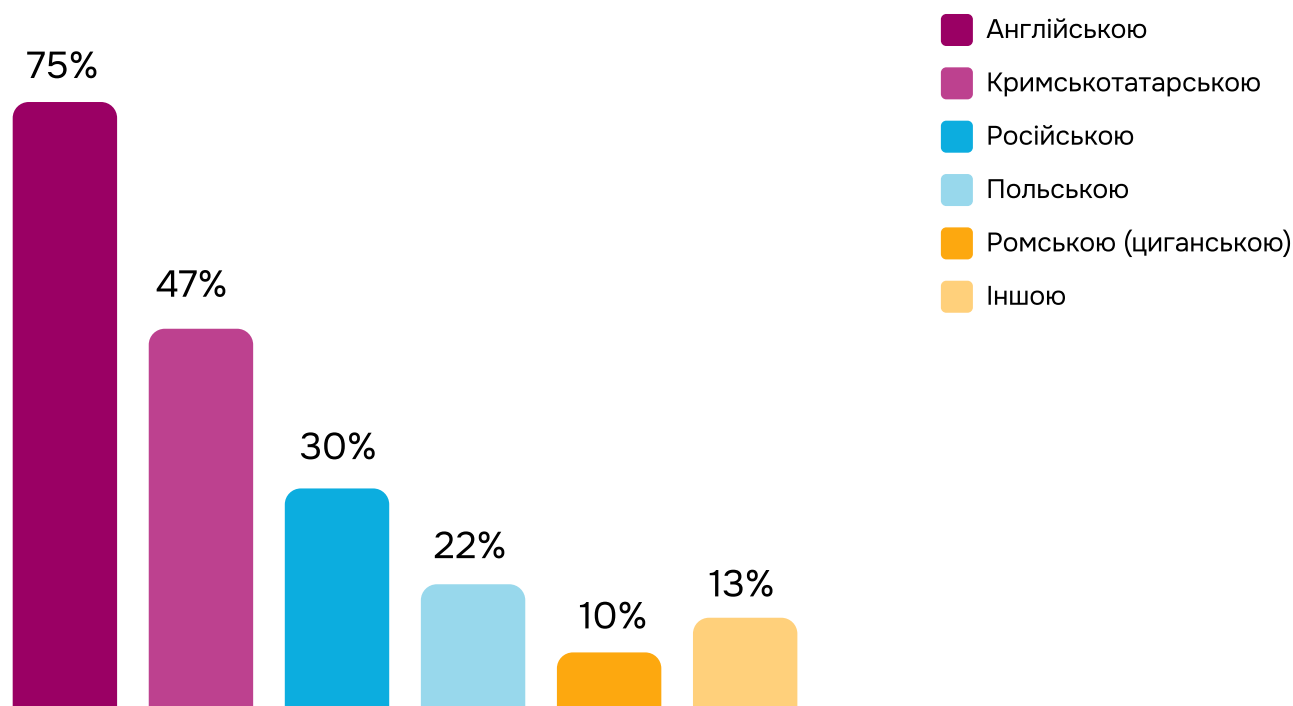
Q.: Як ви вважаєте, чи треба херсонським ЗМІ мати версії новин та інших матеріалів іноземними мовами чи мовами етнічних груп Херсонщини?

Деталізація серед тих, хто вважає, що херсонським ЗМІ обов'язково або за можливості треба мати версії новин та інших матеріалів іноземними мовами чи мовами етнічних груп України (N=269), %

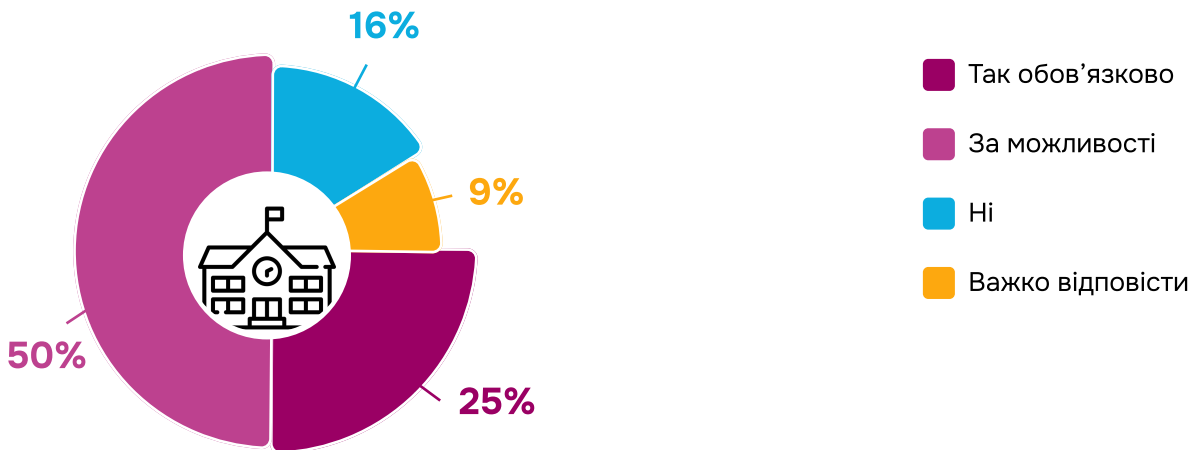
Q.: Якими саме?

Множинні відповіді

Стосунок до вивчення мов національних меншин та корінних народів України в українських школах (N=403), %

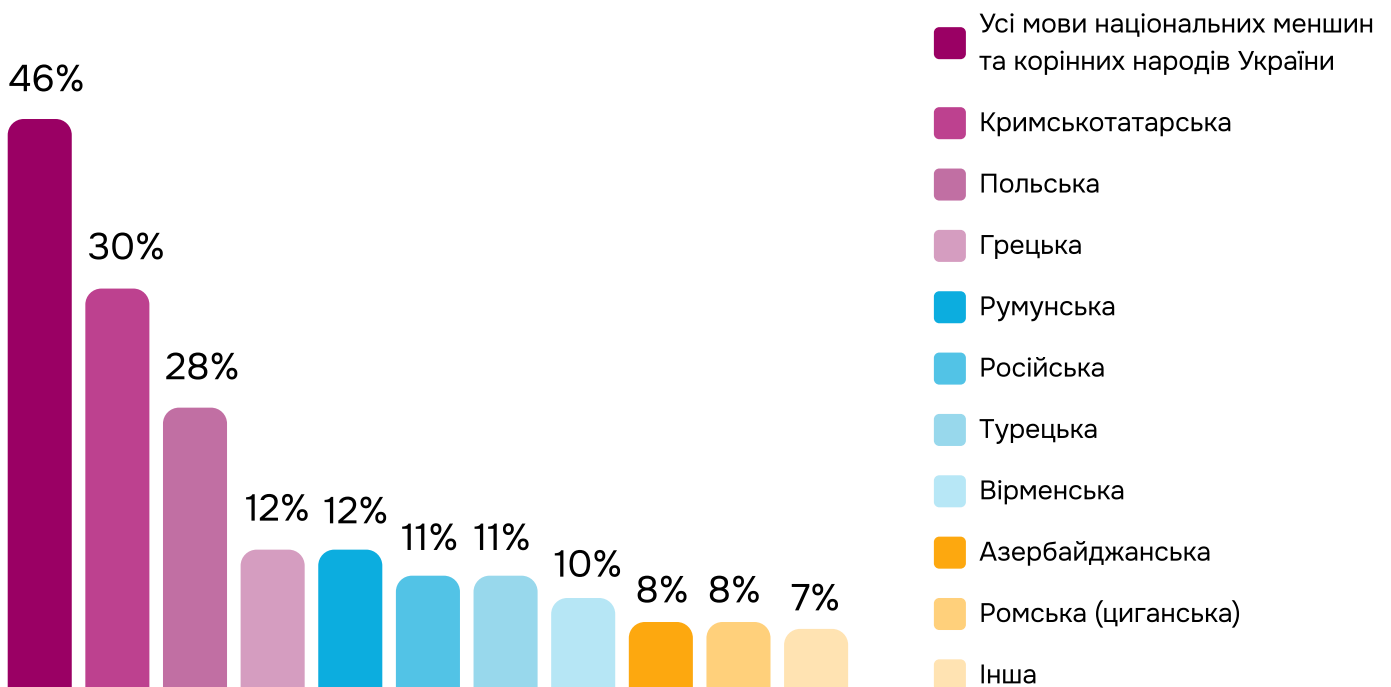
Q.: Чи треба в українських школах створювати умови для можливості вивчення мов національних меншин та корінних народів України?

Бажані для вивчення в українських школах мови національних меншин та корінних народів України (N=309), %

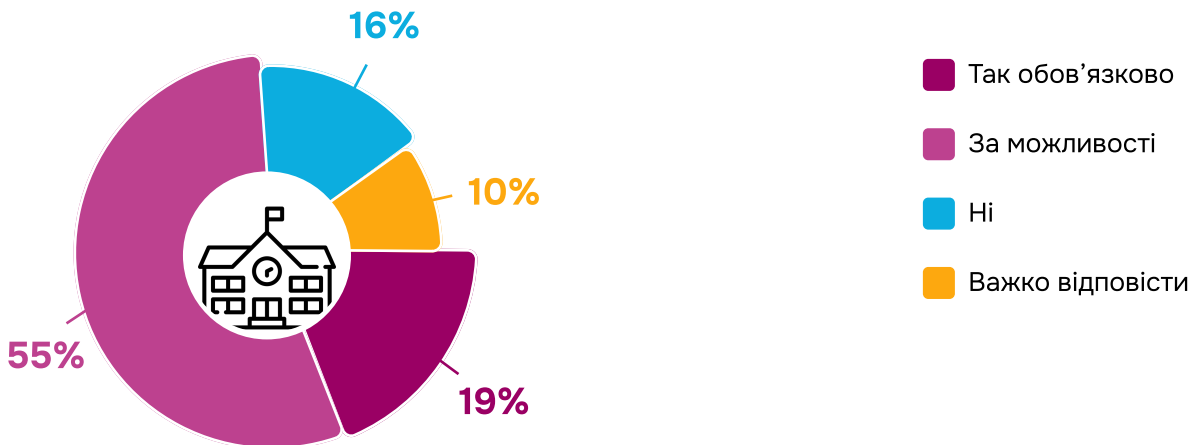
Q.: Якими саме?

Множинні відповіді

Стосунок до вивчення мов національних меншин та корінних народів України в херсонських школах (N=403), %

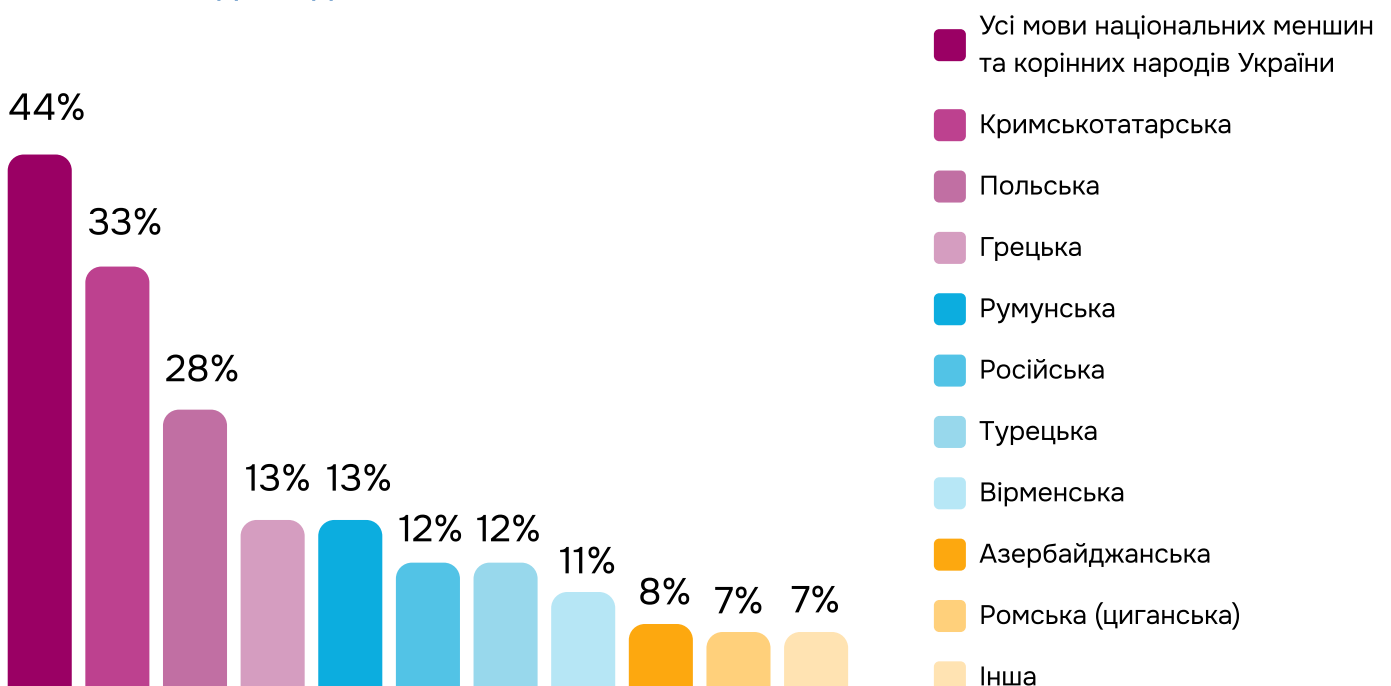
Q.: Чи треба в херсонських школах створювати умови для можливості для вивчення мов національних меншин та корінних народів України?

Бажані для вивчення в херсонських школах мови національних меншин та корінних народів України (N=296), %

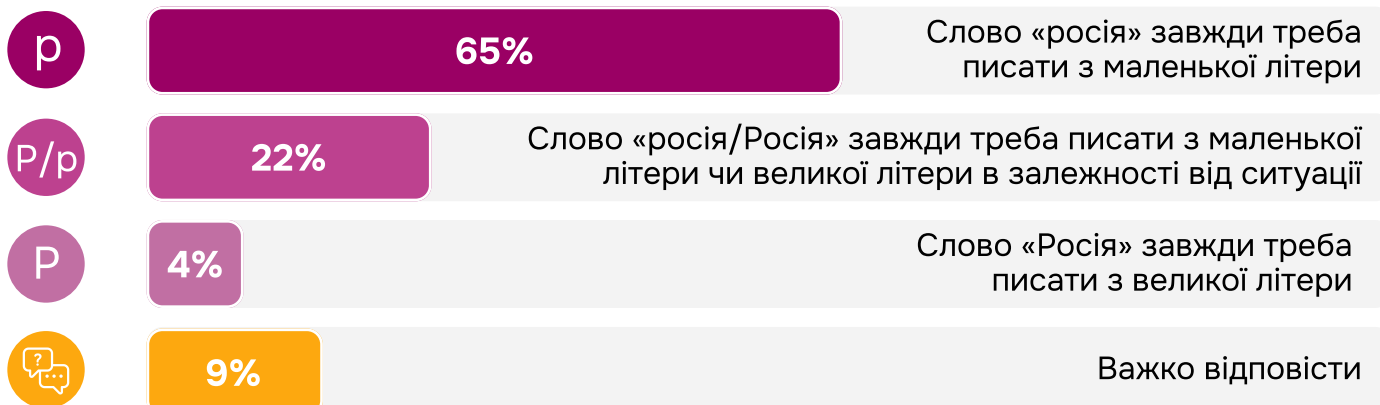
Q.: Якими саме?

Множинні відповіді

Оцінка вживання слова «росія/Росія» (N=403), %

Q.: Після повномасштабної агресії слово «росія/Росія» почало вживатися в ЗМІ та соцмережах з маленької літери. Яке з наведених нижче тверджень відповідає вашій думці з цього приводу?

Портрет респондентів

Стать, %

♀ Жінки   ♂ Чоловіки

Вік, %

18-29   30-44   45-59   60+

Проживання до 24.02.2022, %

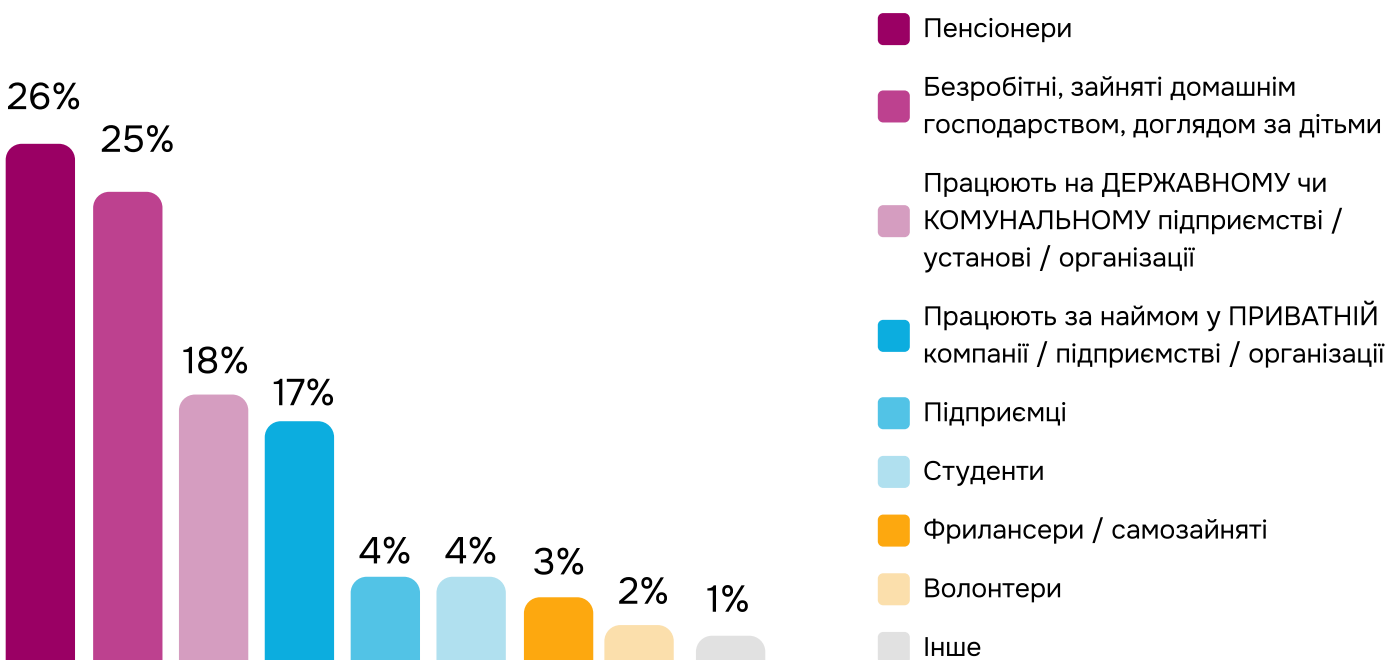
м. Херсон   Інші населені пункти Херсонської громади

Проживання зараз, %

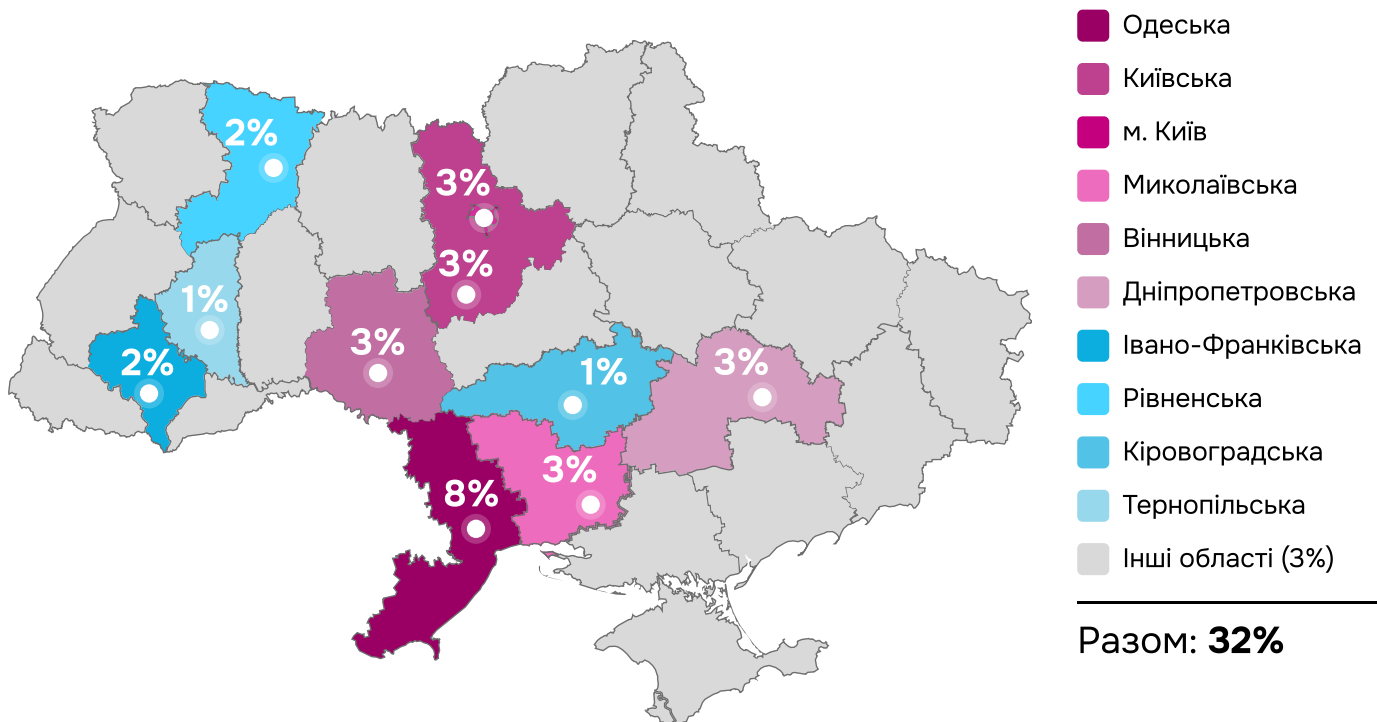

У Херсоні   В іншій області України   За кордоном

Тип зайнятості на даний час, %

Переселенці в інших областях України, %

Переселенці за кордоном, %

